

1. ספר מצוות קטן מצוה כח

להסתכל בציצית דכתיב (במדבר ט"ו) וראיתם אותו. ועשייתו אפרש בעזרת השם יתעלה לקמן (סי' ל"א).

2. תשובות פסקים ומנהגים חלק א עמ' קמז. אות ע- מהר"ם מרונברג

וכשמגיע ל"וראיתם אותו" נותן הציצית כנגד עיניו, לקיים "וראיתם אותו".

3. שו"ת הריב"ש סימן תפ

עוד שאלת: כי נהגת להסתכל בד' ציצית, בשעת קריאת שמע, כשאתה מגיע: לוראיתם אותו; מפני שראית כן, לרב רבי יונה ז"ל, בס' היראה. וכן בספר עמודי גולה, מונה מצוה לעצמה: להסתכל בציצית. ואמרת: כי יש לועגים עליך בזה. ונסמכים, ממה שמצאו תשוב' נטרונאי ז"ל: שמלמדין למי שעושה כן, שלא יעשה. שא"כ כשמגיע לוקשרתם; נאמר שיאחז תפליו. וכשמגיע: לוכתבתם; נאמר שיהא צריך לבא לביתו, ויניח ידו על מקום מזוזה.

תשובה: עם היות שאין נראה, שתמנה: הראיה: מצוה לעצמה; כמו שכתב' בספר עמודי גולה, כי אין /כנראה צריך למחוק אין/ זה נתינת טעם למצוה זו. כמו שאמרו ז"ל (במנחות מ"ג:): וראיתם אותו; ראה מביאה לידי זכירה, זכירה מביאה לידי עשיה. וטעם המצוה: אין ראוי שתמנה מצוה לעצמה. ושאר מוני המצות לא מנוה מצוה לעצמה. אבל כיון שהראיה היא תכלית ראשון למצוה זו, כדי שיבא לתכלית האחרון, שהיא קיום המצוה; טוב וראוי להסתכל בציצית, בשעת העטיפה, כשמברך עליה. וכן אני נוהג. ואתה, שנהגת להסתכל בה בשעת קריאת שמע, כשאתה מגיע: לוראיתם אותו; אל תניח מנהגך, כי מנהג יפה הוא. וחבובי מצוה הוא. וכך היה נוהג, מורי החסיד, הרב רבי פרץ הכהן זצ"ל. ומה שהקשו: שאם כן, יעשה כן בתפלין; יעשה ויעשה! שהרי חייב אדם למשמש בתפלין, בכל שעה, כדי שיהא זריז בהם. כדאמרי' בפ"ק דשבת (ל"ב:): חייב אדם למשמש בתפלין בכל שעה; קל וחומר מציץ. מה ציץ, שאין בו אלא אזכרה אחת, אמרה תורה: והיה על מצחו תמיד; שלא יסיח דעתו ממנו. תפלין שיש בהן כמה אזכרות, על אחת כמה וכמה. ואם כשמגיע: לוקשרתם; ממשמש בהם; כל שכן שהוא מנהג יפה. והרב רבי יונה ז"ל בספר היראה, כן כתב גם בתפלין. ומה שהקשו: יעשה כן במזוזה? אינו ענין. שאם אמרו במה שהוא לבוש ומזומן לפניו; לא אמרו במה שהוא קבוע בכותל, ואינו לפניו. ועוד, שבציצית הזכיר הכתוב: הראיה; כדי שיבא לידי זכירה. ובתפלין גם כן, שמשמש בהן מצוה, כדי שיהא זריז בהן. ואם עושה כן, כשמזכיר: וקשרתם; משום חבובי מצוה, כל שכן שמפליא לעשות. אבל במזוזה, אינו כן. ולכן אחוז במנהגך, אל תרף. והלועגים עליך בזה, לא יפה הם עושים.

4. יסוד ושורש העבודה שער המזרח פרק ו

פרק ששי

פ' ויאמר כתב הש"ס יסתכל בציצית כשקרא שאומר וראיתם אותו וכ"כ האר"י ז"ל. ומהר"י בספרו שער הקדושה חושב זאת לסימן סן התורה וכן פרש"י במנחות דף ס"ד ע"א אהא דאמר רב ששח כל שאין ציצית בכנור עובר בחטשה קשה. וחושב רש"י ז"ל וראיתם אותו לסימן אחת. וע"כ צריך האדם להסתכל בציצית ולכוין כהסתכלות זו לקיים מצוה של וראיתם אותו. וזכרתם את כל מצות ה' ועשייתם אותם בתיבות ועשייתם אותם יכוין במחשבתו כזה"ל אני מקבל עלי לעשות כל המצות שיש ביכולתי לעשות וקבלה זו יהי קבלה אמיתית במחשבתו ובשטחה עקובה מאור. ולא תחורו אחרי לבבכם יקבל על עצמו האזהרה שדרו"ל ספסוק זה אחרי לבבכם זו סינות שלא יפנה מחשבתו אחרי סינות ח"ו. ואחרי עיניכם ינשק הציצית וישיטם על

5. חידושי הרשב"א מסכת מנחות (מיוחס לו) דף לח עמוד א

וא"ת אימא דלעולם מעכבי אלא דלא קפיד קרא אלא אראיה דחדא מינייהו, וי"ל דז"א משום דאי מעכבי אי אפשר לראות זה בלא זה וא"כ מדכתב ראייה אחדא מינייהו שמע מינה דלא מעכבי.

6. שפת אמת מסכת מנחות דף מד עמוד א

בגמ' אין לך מצוה קלה כו' וקשה דקרי לציצית מצוה קלה והיא שקולה ככל המצות וגם תכלת דמי' יקרים ולמה חשיב לה קלה ואפשר דאותו אדם שה' זהיר בציצית היינו להסתכל בציצית כמ"ש בחרדים דהוא ענף מצוה לקיים וראיתם אותו ובזכות זה באו לו הציצית על פניו כיון שה' זהיר לראותם ולנשקם באו על פניו וזה קרי מצוה קלה:

7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן יז סעיף ג

קטן היודע להתעטף, אביו צריך ליקח לו ציצית לחנכו. הגה: ודוקא כשיודע לעטוף שני ציציות לפניו ושנים לאחריו (הגהות מיימוני פ"ג), ויודע לאחוז הציצית בידו בשעת ק"ש (מרדכי סוף פרק לולב הגזול).

8. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן ג

והנכון לע"ד דהא יש תימה גדולה להסוברין דיש מצות עשה להסתכל בציצית מקרא דוראיתם אותו ומונין זה לעשה במנין התר"ג מצות כמו הסמ"ק שהובא בב"י /או"ח/ סי' כ"ד וכן המרדכי בשם הירושלמי ס"פ לולב הגזול שהובא בב"י שם וברמ"א /או"ח/ סוף סי' י"ז וכן איתא בהג"א דקטן היודע להתעטף הוא שיועד לאחוז הציצית בשעת ק"ש וא"כ מסתבר שסובר שהוא מצוה מן התורה דאל"כ לא היה שייך לשער בזה, וא"כ צריך קרא דוראיתם לגופיה למצות הראיה ואינו מיותר ואיך ממעטינן מיניה כסות לילה. ומצאתי שהרגיש בזה הרשב"ץ בספר זהר הרקיע נדפס גם בסוף ספר המצות להרמב"ם דפוס ווארשא, ומה שתירץ אינו מובן שכתב ולא תטעה לומר שזה נאמר לדברי חכמים אבל ר"ש שהוא דורש פרט לכסות לילה והלכה כדבריו לא ידרוש וראיתם למצוה אלא למיעוט שזה טעות שאע"פ שיש לר"ש בפסוק זה מיעוט לכסות לילה אבל עיקר הכתוב אינו יוצא ממשמעותו שהוא מצוה לראות ציצית עיין שם, הא כיון שצריך לגופיה למצות ראייה מנא ליה לדרוש מזה גם מיעוט, וצ"ע בכוונתו.

ולכן מוכרחין לומר לדידהו שאף שודאי ליכא מיעוט בקרא דוראיתם כיון שאינו מיותר מ"מ ממעט מה שאינה בראיה מטעם כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת דמצינו זה בכמה דברים, דכיון שאמרה תורה בציצית גם מצוה ראייה מעכבת למצות ציצית אם אינו ראוי לראיה, שלטעם זה אין צריך קרא מיותר...

9. מדרש תהילים שובר עמוד 248

ל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך,
אמר לו הקב"ה: דוד מה אתה עושה לי,
אמר לו: אני אשבחך בכל אבריי,
בראשי: אני כופף וקודה בתפילתי...
בצווארי: אני מקיים מצוות עטיפת ציצית,
בעיני: אני מקיים וראיתם אותו...
בחוזה: שימת ציצית כנגד הלב כל זמן שאני קורא את שמע,
שנאמר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך.
מאחורי ומלפני השלכתי הטלית, שתי כנפות לאחור, ושתי כנפות לפני...
יד שמאל... ובה אני אוהז ציציותי בזמן קריאת שמע.

10. תשובות ר' נטרונאי גאון (מכון אופק) עמ' 103

וששאלתם כשיקרא אדם קריאת שמע צריך לאחוז ארבע ציציותיו או לא? דבר זה לא דרך חכמים ותלמידים הוא, זה דרך יתירות⁵ הוא. וכי מאחר שהתבונן בציציותיו בשעת עטיפתו וברך עליהם, לאחר מכאן למה אוהזן בידו? אלא מעתה כשמגיע וקשרתם צריך נמי לאחוז בתפילין? ואם תאמר יאחוז, כשמגיע וכתבתם צריך לבה לביתו ולהניח ידו על מקום מזוזה!! הלכך העושה כן צריך ללמדו ולהסבירו שלא יעשה

11. שו"ת ציצן אליעזר חלק יג סימן ג

וא"כ דברי הגאונים רב נטרונאי ורב משה, מובנים בפשוטם וגם בטעמם המפורש בדבריהם, והיינו, דבהיות ובזמנם כל העם לרבות גדוליהם לא נהגו ככה להתנהג במדת חסידות לאחוז בשעת ק"ש, לכן התנהגות כזאת מצד יחיד בפני הרבים שלא נוהגים ככה יהירותא היא, וראוי אפילו לנידוי על כך כדברי הגמ' בב"ק, ומשום כך לקחו את הדבר בחומרא והורו ללמד את היחיד הזה וגם להשביעו שלא יוסיף לעשות כן. ומובן לפ"ז גם בפשיטות מה שלאחר מיכן נשתנה הדבר כן לאחוז בציציות בשעת ק"ש וכנפסק גם בטור ושו"ע שם. והיינו בהיות שגם הרבים נקטו לנהוג ככזאת, ותו ליכא לטעמא דיהורא, וכפי שבאמת מעיר ובא על כך הב"י בטור שם וכותב: ועכשיו שנהגו בהם קצת בני אדם תו לא מיחזי כיהורא עכ"ל ומכש"כ כשרבים התחילו לנהוג כן כפי הוראותיהם של הגאונים והגדולים הבאים אחרי הגאונים האמורים כמוזכר בב"י שם. ואדרבא כהיום הזה מי שלא נהג ככה לאחוז בציציותיו כשהוא קורא את שמע מתראה כמעט כפורש מהציבור שנמצא בקרבם וכן אוהזים בציציותיהם.

12. שערי תשובה סי' פח – ר"י אברצלוני

ואנן חזי לך, התינוח מזוזה דליתיה גביה, אלא ציצית, אי מעיין בהו וממשמש בהו בעת קריאת שמע שיש שם מצוותו שפיר דמי, ומה אכפת לך? ואי אמרת דילמא טריד? כיון דמצותה היא לא טריד בהו. אבל ודאי, אי ידעינן דטריד במשמוש ידיו, שפיר דמי לממנע יתיה. שהרי אין לקרוץ ולא לרמוז ולא להורות באצבעותיו.

13. שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תקעא (אלף)

עוד אני אומר כי אפילו לפי שטת הרב ז"ל לתקן את יצר הרע צריך שיהיו לפניו שהרי סרסור הלב הם העינים דכתיב ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם ואם הסרסור לא יראה הציציות איך יכנע הלב. הילכך מכל הני משמע כי בשעת ק"ש מיהת צריך שיהיו כל הציציות לפניו ואף על גב דאמרינן בצווארי עטיפת ציצית נהי דמשמע שצריך עטוף בצוואר אבל לא שישליך הד' ציצית לצד שמאל אלא יתעטף ויחזיר שני קצות הטלית על הימין (ואם) [ואז] יהיו שנים בשמאל אחד לפניו ואחד לאחוריו וכן לימין.

14. בית יוסף אורח חיים סימן כד ס"ק ב- ד

וכתב הר' מנחם מריקנט בסוף פרשת שלח לך 17 כשמסתכל בציצית אז מסתכל בשתי ציציות שלפניו, שבהם עשרה קשרים רמז להוויות עכ"ל. ואני שמעתי עוד שכל אחד מהציציות יש בו חמישה קשרים ושמנה חוטין כמניין אחד וכשמחבר שני ציציות שלפניו להסתכל בהם עולים כ"ו כמניין שם ההו"ה¹⁸

15. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן כד

סעיף א אם אין אדם לובש טלית בת ארבע כנפות, אינו חייב בציצית. וטוב ונכון להיות כל אדם זהיר ללבוש טלית קטן כל היום, כדי שיזכור המצוה בכל רגע. וע"כ יש בו חמשה קשרים, כנגד ה' חומשי תורה, וארבע כנפים, שבכל צד שיפנה יזכור. ונכון ללבושו על המלבושים. לפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה.

סעיף ב מצוה לאחוז הציצית ביד שמאלית כנגד לבו בשעת קריאת שמע, רמז לדבר והיו הדברים האלה וגו' על לבבך (דברים ו, ו).

סעיף ג טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה, כשמברך.

סעיף ד יש נוהגין להסתכל בציצית כשמגיעים לוראיתם אותו (במדבר טו, לט) וליתן אותם על העינים, ומנהג יפה הוא וחיובי מצוה. הגה: גם נוהגים קצת, לנשק הציצית בשעה שרואה בהם, והכל הוא חיוב מצוה (ב"י).

סעיף ה כשמסתכל בציצית מסתכל בשני ציציות שלפניו שיש בהם עשרה קשרים רמז להוויות, וגם יש בהם ט"ז חוטין ועשרה קשרים, עולה כ"ו כשם הו"ה.

סעיף ו גדול עונש המבטל מצות ציצית, ועליו נאמר לאחוז בכנפות הארץ וגו' (איוב לח, יג) הזהיר במצות ציצית, זוכה ורואה פני שכינה.

16. פסקי תשובות אורח חיים סימן כד

סעי' ג', שו"ע: טוב להסתכל בציצית בשעת עטיפה כשמברך. ועיין בזה לעיל סימן ח' אות ה' ואת ז', ודע שלדעת כמה ראשונים מקיים מצות עשה בכל פעם שמסתכל על הציצית ומכוין את כוונת המצוה, שהוא לזכור את השם ברוך הוא ומצוותיו, זכירה המביאה לידי עשיה, וכה נהגו גדולי וצדיקי הדורות להסתכל בציצית בכל הזדמנות, וסגולה נפלאה היא לזכות ליראת שמים ולפרנסה טובה ולרפואה ולזכרון טוב, ולדעה נכונה ואמיתית בכל דבר וענין, וסגולתה לינצל מחטא ורהורי זנות, ולינצל מכעס, ומעינא בישא, ומכל דבר וענין שאינו לכבוד שמים, ומוספת קדושה לאדם, והיא תועלת גדולה לנשמה.